

Projekti „Terviklikud planeerimislahendused pool-looduslike koosluste jätkusuutlikuks majandamiseks” (LIFE Viva Grass)

koosolek Läänemaal

29. jaanuar 2016, Lääne Maavalitsus, Haapsalu

Protokoll

Osalejad:

1. Grete Kindel, Lääne Maavalitsus
2. Anu Joost, Haapsalu Linnavalitsus
3. Heikki Salm, Kullamaa vald
4. Kaie Kattai, Keskkonnaamet
5. Margus Källe, Lihula vald
6. Marika Meister, Noarootsi vald
7. Mihkel Tiido, Keskkonnaamet
8. Sirje Selart, Lääne-Nigula vald
9. Sirli Vaksmann, Haapsalu Linnavalitsus
10. Olev Peetris, Lääne-Nigula Vallavalitsus
11. Merle Kuris, Balti Keskkonnafoorum
12. Laura Rimmelgas, Balti Keskkonnafoorum
13. Kalev Sepp, Eesti Maaülikool
14. Henri Järv, Eesti Maaülikool

Sissejuhatus

Laura Rimmelgas, Balti Keskkonnafoorum

Laura Rimmelgas tutvustas LIFE Viva Grass projekti, selle eesmäärke ning Lääne maakonnas kavandatavaid tegevusi. Lääne Maavalitsus ei ole Euroopa Liidu LIFE programmi projektis

Projekti „Terviklikud planeerimislahendused pool-looduslike koosluste jätkusuutlikuks majandamiseks” (LIFE Viva Grass, projekt nr LIFE13 ENV/LT/000189) rahastavad Euroopa Liidu LIFE+ programm, Leedu Vabariigi Keskkonnaministeerium, Läti Keskkonnakaitse Fond, Eesti Keskkonnainvesteeringute Keskus ja projekti partnerid.

LIFE Viva Grass partner, kuid piirkonnas on kavas teatud projekti tegevuste elluviimine ning põhimõtete rakendamine ruumilises planeerimises. Täna on Lääne maakonna kohta kaardistatud rohumaade ökosüsteemiteenused. Edaspidi viiakse läbi nende hindamine ning lisaks kogutakse Eesti Maaülikooli poolt kokku ka sotsiaal-majanduslikud andmed. Nende andmete põhjal on kavas Lääne maakonna näitel katsetada projektis väljatöötatava GIS-põhise planeerimisvahendi põhimõtete rakendamist pool-looduslike koosluste jätkusuutlikuma majandamise toetamiseks.

Rohumaade ökosüsteemiteenuste määratlemise meetodika ja katsetused Lääne maakonnas

Kalev Sepp, Eesti Maaülikool

Vastavalt Euroopa Liidu elurikkuse strateegiale aastani 2020 peavad liikmesriigid Komisjoni abiga kaardistama aastaks 2014 oma riigis ökosüsteemid ja nende teenused ning hindama nende seisundit ning aastaks 2020 hindama ka nende teenuste majanduslikku väärtust ning toetama nende lisamist riigi arvepidamis- ja aruandlussüsteemidesse. LIFE Viva Grass aitab neid eesmärgi täita, pakkudes välja niitude hindamise meetodika ja hinnates konkreetsetel projekti pilootaladel rohumaade ökosüsteemiteenuseid. Läänemaal on rohumaade ökosüsteemiteenused projekti raames kaardistatud ning edasise tegevusena toimub nende hindamine. Ökosüsteemiteenuste hindamine LIFE Viva Grass projektis toimub kahel viisil: 1) eksperthinnangu põhine kaardistamine/hindamine; 2) biofüüsiline kaardistus/hindamine. Eksperthinnangu põhine kaardistamine on juba läbi viidud ning lähikuudel on plaanis biofüüsiline kaardistamine.

Ökosüsteemiteenuste hinnangud võivad tulevikus olla aluseks toetuste arvestamisel ning keskkonnatasude määramisel.

Ülevaade Lümanda (Lääne-Saare valla osa) sotsiaal-majanduslike muutuste analüüsi viimasel 20 aastal

Kalev Sepp, Eesti Maaülikool

Lümanda piirkonnas viidi projektis läbi analüüs, hindamaks piirkonna sotsiaal-majanduslike muutusi viimasel 20 aastal ning kuidas need muutused kajastuvad pool-looduslike koosluste majandamises. Analüüsis kasutati Statistikaameti andmeid (sh kolme viimase rahvaloenduse andmed), külade elujõulisuse indeksit, intervjuusid (kohalikud, põllumajandustootjad, külastajad), GIS analüüsi ning fookusrühmade arutelusid. Lõplik aruanne valmib märtsis 2016.

Kaja Lotmani (Keskkonnaamet) ettepanekul võiks projektis Läänemaa kohta kaardistada piirkonna sotsiaal-majanduslikud näitajad külade ja valdade kaupa.

Läänemaal on sarnaselt Lümandaga peamiseks probleemiks inimeste puudus. Teiseks oluliseks väljakutseks pool-looduslike koosluste majandamisel on raskesti ligipääsetavad kohad ning juurdepääsuteede puudumine. Hooldajate loobumisel tuleb Keskkonnaametil leida uued hooldajad. Sellega seoses oleks teretulnud vallavalitsuste abi, nt vallavalitsused võiksid avaldada Keskkonnaameti teateid hooldamist vajavate PLKde kohta oma kodulehel.

Planeerimisvahend pool-looduslike koosluste jätkusuutlikuma majandamise toetamiseks

Laura Remmelgas, Balti Keskkonnafoorum

GIS-põhine veebirakendus, mis aitab hinnata pool-looduslike koosluste ökosüsteemiteenuste väärtust, pakkuda/analüüsida ressursikasutus-/majandamismeetmeid ning hinnata taastamispotentsiaali. Lääne maakonna tegevused toimuvad paralleelselt planeerimisvahendi väljatöötamisega ning panustavad selle ülesehitusse nii, et see võtaks arvesse maakonna tasandi vajadusi. Planeerimisvahend töötab ArcGIS serveriversioonil ning jääb pärast projekti lõppu Eesti Maaülikooli või Läti Ülikooli serverisse üleval hoidmiseks.

Planeerimisvahendi valmimine on planeeritud 2017. aasta algusesse. Kuna tegemist on kolme riigi (Eesti, Läti ja Leedu) ühisprojektiga, siis on vahendi väljatöötamine keerukas ning käsitletavaid probleemküsimusi on veel palju. Oluline on andmete uuendamise võimalus, vältimaks planeerimisvahendi aegumist pärast projekti lõppu.

Lisaks ökosüsteemiteenustele võtab planeerimisvahend arvesse ka sotsiaal-majanduslikke tegureid.

Arutelu:

Lääne Maavalitsusel on plaanis taaslustada keskkonna teemakoda. Grete Kindel Lääne Maavalitsusest tegi ettepaneku kaaluda koostööd LIFE Viva Grassiga. Näiteks on vajadus tutvustada inimestele kaitsealade majanduslikke võimalusi. Suurt puudust tuntakse heade ettevõtlusvõimaluste alasest infost, mida võiksid tutvustada talunikud või ettevõtjad ise, et innustada oma kogemusega ka teisi. LIFE Viva Grass projekti eksperdid leppisid Lääne Maavalitsusega kokku, et projekt on valmis panustama teavitusalastesse tegevustesse Läänemaal ning 2016. a kevadel pannakse paika võimalik tegevuskava.

Lisaks teavitusalasele tegevusele on kavas projekti põhimõtete testimiseks viia Läänemaal läbi ka planeerimisalaseid tegevusi. Kohtumisel uuriti koosolekul osalenutel, millisest ruumilisest infost ollakse huvitatud. Väljatöötatavalt planeerimisvahendilt oodatakse näiteks lahendusi, kuidas info olemasolevast ressursist jõuaks paremini selle potentsiaalsete kasutajateni. Näiteks Kasari luhal toimub heina ületootmine. Palju sellest läheb loomasöödaks üle Eesti ja Saaremaale, kuid palju jääb ka põldudele. Samas saaks seda kasutada kompostiks, allapanuks jms. Virtsus on kompostitegijad olemas, kes võiks luhahaina kasutada, kuid puudub toimiv kommunikatsioon. Lisaks võiks planeerimisvahend aidata modelleerida heinaküünide ja teede asukohti.

Keskkonnaamet oleks ka huvitatud taimede energiasisalduse andmetest. Kalev Sepa sõnul võib see olla problemaatiline, kuid kindlasti saab kätte biomassi andmed.

Planeerimisvahend võiks anda ka infot karjatamisressursi kohta ehk kui palju loomühikuid

võiks konkreetsele maa-alale lasta, nii et neil oleks tagatud piisav toiduvaru ja ei tekiks veereostust. Lisaks võiks ekspertsüsteem tuua välja piirkonnad, kuhu ei tasuks talvist loomade kogunemiskohta rajada, et vältida selle sattumist maaparandussüsteemi servale, kust reostus võib laiali kanduda. Vaja oleks ka üleujutusosalade kaarte, kuna olemasolevad kaardid keskenduvad tiheasustusaladele.

Protokolli koostasid Merle Kuris merle.kuris@bef.ee ja Laura Rimmelgas laura.remmelgas@bef.ee (MTÜ Balti Keskkonnafoorum)

